

«رازداری» و «عدم رازداری» در چه شرایطی مجازات دارند؟

مطمئناً در دنیای پرتلاطم امروزی، یکی از موضوعاتی که می تواند جوامع بشری را از اختلافات شخصی و جمعی در امان بدارد، «آشنایی با حقوق متقابل افراد با یکدیگر و قانون» است که مهمترین...

مطمئناً در دنیای پرتلاطم امروزی، یکی از موضوعاتی که می تواند جوامع بشری را از اختلافات شخصی و جمعی در امان بدارد، «آشنایی با حقوق متقابل افراد با یکدیگر و قانون» است که مهمترین اثر این آشنایی و آگاهی را می توان در پیشگیری از وقوع بسیاری از مشکلات حقوقی دانست؛ بنابراین، امروز تلاش داریم تا موضوع «افشای اسرار» را بررسی کنیم.

اگرچه هیچ کس حق ندارد که اسرار خود را در برابر دیگران فاش کند اما برخی افراد هم هستند که به اقتضای شغل خود ممکن است از بروز امور مهم و پنهانی افراد اطلاع پیدا کنند و همین مساله، ایجاب می کند تا از اسرار مردم در برابر دیگران حفاظت کرده و به اصطلاح «رازدار» باشند. حال اگر این افراد، رازداری نکرده و اسرار دیگران را فاش کنند، از نظر قانون مجرم بوده و باید با آنها برخورد شود.

زمانی که یک فرد اسرار دیگری را افشا می کند، اعتماد وی را نادیده گرفته و این امر به خودی خود، از نظر اخلاقی زشت و ناپسند است و حتی ممکن است مورد سرزنش هم قرار بگیرد.

متأسفانه در برخی مواقع شرایط به گونه ای می شود که فردی که به دلیل مناسبت شغلی خود، به اسرار دیگران دست یافته است، آن اسرار را افشا می کند و علاوه بر خیانت در امانتی که مرتکب شده، حاشیه های متعددی از منظر موضوعی، برای دیگران ایجاد می کند که موجب سلب آرامش وی می شود.

طبیعتاً افرادی که از اعتمادشان سوءاستفاده شده، مستحق این هستند که به نهاد یا مرجع صالح مراجعه و شکایتی در همین باب طرح کنند.

این وضعیت ایجاب می کرد که قانونگذار ورود کرده و با تعیین مجازات هایی در همین زمینه، نوعی بازدارندگی از افشای اسرار به وجود آورد.

بر این اساس، با توجه به قوانینی که در کشور ما وجود دارد، قانونگذار افشای اسرار مردم از سوی اشخاصی که به مناسبت شغل و حرفه شان اسرار مردم را به دست می آورند، را جرم می داند و مرتکب را قابل تعقیب و مجازات می شناسد زیرا در این مشاغل مردم به واسطه نیازشان به این افراد مراجعه می کنند و باید به این افراد اطمینان داشته باشند.

افراد بر مبنای همین اطمینان، رازها و اسرار خود را بیان می کنند تا از راهنمایی های آنها در جهت حل مشکل خود برخوردار شوند و اگر قرار باشد پزشک یا هر شخص دیگری که از اسرار مردم آگاه می شود آن را به دیگران بازگو کند، موجب بی اعتمادی مردم می شود.

حبس و جزای نقدی برای افشاگران طبق قانون مجازات اسلامی، پزشکان، جراحان، ماماها و داروفروشان و کلیه کسانی که به مناسبت شغل یا حرفه شان مجرم اسرار می شوند هرگاه در غیر موارد قانونی اسرار مردم را افشا کنند، به سه ماه و یک روز تا یک سال حبس یا به جزای نقدی از یک میلیون و 500 هزار ریال تا 6 میلیون ریال محکوم می شوند.

قانونگذار در ماده ۶۴۸ کتاب تعزیرات قانون مجازات اسلامی، پزشکان و ماماها را رازداران حرفه ای معرفی کرده است که البته به این گروه می توان وکلا و قضات را هم اضافه کرد.

اگر موضوعی به عنوان راز در نزد فردی که دارای مشاغل یاد شده نیست، اعلام شود و وی آن را فاش کند، مرتکب جرم افشای راز نشده است، هرچند عمل این فرد از لحاظ قانونی مذموم و ناپسند است. وجود راز حرفه ای از ارکان این جرم است؛ به این شکل که میان صاحب راز و طرف او جنبه نهانی وجود داشته باشد و دیگران نباید از آن باخبر شوند و موضوع به گونه ای باشد که صاحب آن فقط به اعتبار حرفه و موقعیت طرف، ناگزیر از ابراز آن به او شده باشد.

ملاک قابل مجازات بودن افشای اسرار چیست؟ ملاک قابل مجازات بودن افشای اسرار قوت جنبه عمومی این عمل است زیرا دارا بودن شغل و حرفه ای که مردم نیازمند مراجعه به آن هستند، موجب اعتماد آنها شده است و مردم با تکیه بر همین اعتماد، اسرار خود را در نزد این افراد بازگو می کنند.

به طور کلی افشای اسرار، موجب بی اعتمادی مردم و موجب اختلال در نظم اجتماعی می شود. برای تحقق جرم افشای اسرار، ارکانی لازم است که بدون تحقق آن نمی توان گفت به طور قانونی جرمی رخ داده است، نخستین رکن و شرط تحقق جرم افشای سر، اعلام آن به دیگران است و ممکن است اعلام اسرار به شکل کتبی و به وسیله مطبوعات انجام شود.

گاهی عدم افشای اسرار جرم محسوب می شود همیشه رازداری خوب نیست و گاهی هم قانون افراد را مکلف به بیان اسرار یا به عبارت دیگر افشای آن می کند. قاعده و قانون بر این است که پزشک یا وکیل یا هر شخصی که بنا به شغلش، بخشی از اسرار دیگران را دارد، رازدار باشد اما گاهی شرایط به گونه ای می شود که خود قانون او را مکلف به افشای سر کند و چنانچه پزشک یا هر شخص دیگری که حافظ اسرار است، به حکم قانون افشای سر نکند، مرتکب تخلف می شود؛ البته این نکته بیشتر درباره وکلا صادق است زیرا جزئیات بیشتری درباره موضوعات دیگران می داند.

گاهی قاضی پرونده برای کشف حقیقت نیاز به اطلاعاتی دارد که این اطلاعات نزد پزشک یا وکیل است و آنها را به

عنوان مطلع به دادگاه فرامی خواند که در این موارد، این افراد باید اطلاعات خود را در اختیار دادگاه قرار دهند و چنین مواردی شامل افشای اسرار نخواهد شد و بلکه عدم افشار اسرار، تخلف برای آن پزشک یا وکیل یا هر شخص مطلع دیگری محسوب می شود.